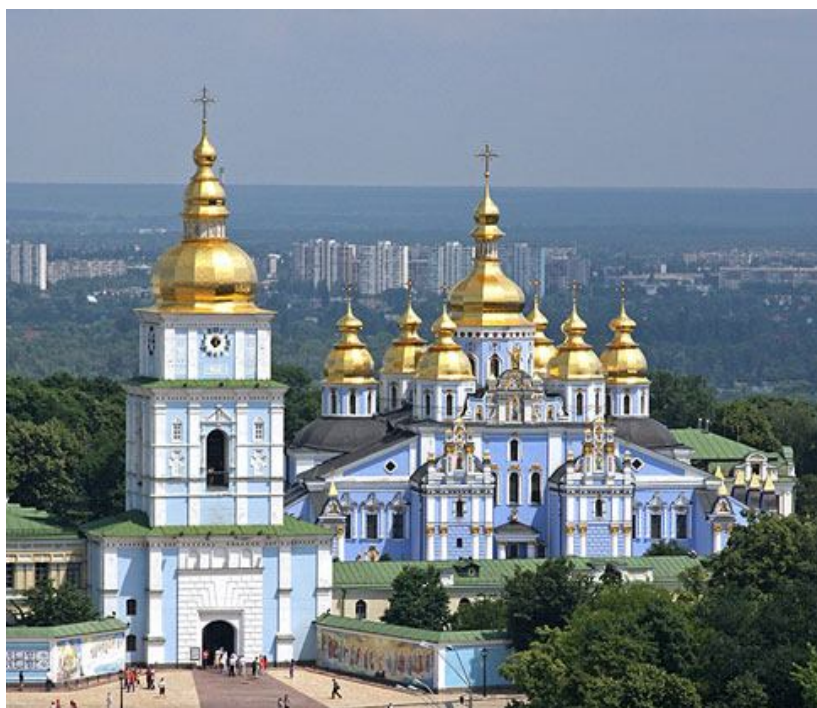

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи та проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«ОСНОВИ РЕКОНСТРУКЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ»

(для студентів 4 курсу спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи та проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Основи реконструкції в архітектурі» (для студентів 4 курсу спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Г. О. Осиченко, Д. М. Гура. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 37 с.

Укладачі: д-р арх., доц. Г. О. Осиченко,
ст. викл. Д. М. Гура

Рецензент

Н. І. Криворучко, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури будівель і споруд Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища, протокол № 3 від 23 жовтня 2020 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Програма навчальної дисципліни.....	7
2 Рекомендації до проведення практичних занять	8
3 Рекомендації до організації самостійної роботи студентів.....	10
4 Вимоги до оформлення і змісту альбому, історико-архітектурної довідки, паспорту та облікової картки пам'ятки архітектури.....	13
Список рекомендованих джерел.....	16
Додаток А Приклад оформлення паспорту облікової картки пам'ятки архітектури	20
Додаток Б Приклад оформлення альбому практичних завдань...	28

ВСТУП

Дисципліна «Основи реконструкції в архітектурі» входить до циклу обов'язкових дисциплін, які викладаються студентам, що навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр архітектури» освітньої програми «Архітектура» спеціальності 191 – Архітектура та містобудування. У вказівках наводяться головні методичні положення й рекомендації щодо проведення практичних занять та здійснення самостійної роботи з дисципліни.

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на дисципліни Типологія будівель і споруд», «Інженерне обладнання будівель», «Сучасні архітектурно-будівельні конструкції» та є попередньою для дисциплін «Реконструкція історичного середовища», дипломне проектування та комплексне архітектурне проектування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи реконструкції в архітектурі» є здобуття студентами знань щодо теоретичних основ і методики реконструкції будівель, споруд, реставрації та основ охорони пам'яток архітектури. Головними завданнями вивчення дисципліни є такі:

- дати студенту знання з основних понять з реконструкції та реставрації будівель;
- освоїти принципи, методи та прийоми реконструкції та реставрації будівель і споруд різних історичних типів;
- знання алгоритму проектного процесу реконструкції будівель, складу проектної документації з реконструкції історичного середовища та пам'яткоохоронної документації;
- знання основ містобудівної реконструкції;
- знання основ міжнародного та вітчизняного права у сфері охорони пам'яток та історичного середовища міст.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

а) знати:

- основні поняття і терміни з реконструкції і реставрації будівель і споруд;

- принципи, методи та прийоми реконструкції будівель і споруд історичних типів сучасні теорії і підходи до реконструкції будівель і споруд;

- теоретичні основи та основні принципи реставрації пам'яток архітектури;

- знати і використовувати основи містобудівної реконструкції, види і типи реконструкції підсистем міста та історичного середовища;

б) вміти:

- виконувати проекти реконструкції будівель і споруд;

- використовувати нові теорії, підходи і методи реконструкції будівель і історичного середовища;

- виконувати документацію на пам'ятки архітектури: облікові картки, обміри будівель, фото фіксацію пам'яток;

- використовувати отриманні знання з реставрації і реконструкції будівель в проектуванні;

- дотримуватися вітчизняного і міжнародного законодавства в сфері охорони пам'яток при проектуванні;

- дотримуватися існуючих норм з реконструкції будівель і історичного середовища при проектуванні архітектурних і містобудівних об'єктів;

в) мати компетентності:

- застосовувати основні теорії проектування, реконструкції та реставрації архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів, сучасні методи і технології, міжнародний і вітчизняний досвід для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування;

- дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд;

– усвідомлювати теоретичні основи архітектури будівель і споруд, основи реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів та застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач.

1 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1 Основи реконструкції в архітектурі

Змістовий модуль 1.1 Основи реконструкції будівель і споруд

Розглядаються і аналізуються соціально-правові, економічні, містобудівні основи реконструкції, визначається мета і завдання реконструкції будівель і споруд. Вивчаються основні види, методи та прийоми капітального ремонту будівель і споруд та реконструкції; склад та зміст проектної документації на капітальний ремонт та реконструкцію будівель і споруд; види досліджень стану будівель і споруд, що підлягають реконструкції. Надається характеристика об'ємно-планувальних, конструктивних особливостей житлових будівель, що підлягають реконструкції. Досліджуються сучасні світові тенденції в реконструкції житлових, громадських і промислових будівель.

Змістовий модуль 1.2 Основи реставрації пам'яток архітектури

Розглядаються коротка історія реставрації, поняття пам'ятка архітектури, поняття реставрації та види реставрації, основні принципи сучасної реставрації відповідно до Венеціанської хартії. Вивчаються загальні особливості проектування при реставрації; види досліджень пам'яток при здійсненні реставрації; основні критерії, котрі визначають характер та обсяги проведення реставраційних робіт.

Змістовий модуль 1.3 Основи містобудівної реконструкції та охорона історико-архітектурної спадщини

Розглядаються загальні питання містобудівної реконструкції та питання реконструкції основних підсистем міста. Вивчається міжнародне право у сфері охорони пам'яток архітектури (Венеціанська хартія (1964), Нараський документ про автентичність (1994), Рекомендації по збереженню і сучасній ролі історичних територій (Найробі, 1976), Вашингтонська хартія (1987), Квебекська декларація (2008), Віденський меморандум (2015) та інші).

Розглядаються основні положення містобудівної охорони історичного середовища в світлі українського законодавства у сфері охорони пам'яток. Вивчаються існуючі методи і прийоми реконструкції історичного середовища;

склад і зміст історико-архітектурних опорних планів міст та науково-проектної документації щодо визначення меж зон охорони пам'яток архітектури.

2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Мета проведення практичних занять – поглиблені дослідження історичних об'єктів та об'єктів культурної спадщини. На заняттях виконуються облікова документація на пам'ятку архітектури Харкова у складі: історико-архітектурна довідка (за матеріалами досліджень об'єкта культурної спадщини), паспорт пам'ятки та облікова картка на пам'ятку архітектури та альбом креслень (табл.1).

Таблиця 1 – Теми практичних занять

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
Змістовий модуль 1.1		
Тема 1.1.1 Дослідження історичних об'єктів та об'єктів культурної спадщини	Класифікація архітектурних об'єктів за ступенем історико-культурної цінності. Категорії цінності та критерії оцінки архітектурної спадщини	2
	Аналіз нормативних документів щодо виготовлення облікової документації для пам'яток архітектури. Склад та зміст облікової картки на пам'ятку архітектури	2
	Архітектурні дослідження об'єкту культурної спадщини. Види архітектурних обмірів об'єкту	2
	Обстеження і оцінка технічного стану об'єкту культурної спадщини	2

Продовження таблиці 1

1	2	3
	Архівні дослідження об'єкту культурної спадщини. Складання історико - архітектурної довідки	2
Змістовий модуль 1.2		
Тема 1.2.1 Облікова документація на пам'ятки архітектури	Аналіз нормативних документів щодо виготовлення облікової документації для пам'яток архітектури	2
	Облікова картка об'єкту культурної спадщини та паспорт пам'ятки архітектури. Збір архівних і проектних матеріалів по об'єкту культурної спадщини. Оформлення посилань на джерела інформації по об'єкту культурної спадщини. Оформлення облікової картки та паспорту об'єкту культурної спадщини по завданню. Виготовлення генплану території та фотофіксація об'єкта культурної спадщини за завданням	8
Змістовий модуль 1.3		
Тема 1.3.1 Дослідження історичних міст. Збереження цінного історичного середовища міст	Визначення ступеня збереженості та історико-культурної цінності забудови міста, історичного планування та панорам і силуетів міста. Зони охорони пам'яток архітектури. Режими нової забудови та використання територій в зонах охорони пам'яток архітектури. Нормативні вимоги до режимів зон охоронюваного ландшафту, зон охорони археологічного культурного шару, охоронних зон пам'яток та зон регулювання забудови.	6

Закінчення таблиці 1

1	2	3
	Ознайомлення з методами визначення меж зон охорони та прикладами історико-архітектурних опорних планів міст України	
	Дооформлення облікової картки та альбому об'єкта культурної спадщини. Виготовлення та вимоги до креслень. Оформлення планів, фасадів, перетинів об'єкта культурної спадщини. Здавання та захист облікової документації на пам'ятку архітектури	4

3 РЕКОМЕНДАЦІ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – вид діяльності, що виконується студентами за завданням викладача без його безпосередньої участі, або будь-який вид діяльності, пов'язаний з оволодінням знань. Самостійна робота студентів (далі самостійна робота) є одним із видів навчальних занять студентів.

Самостійна робота проводиться з метою:

- систематизації та закріплення отриманих теоретичних знань із дисципліни «Основи реконструкції будівель та охорона історичної спадщини»;
- поглиблення та розширення теоретичних знань з теорії охорони історичної спадщини;
- формування умінь з проведення досліджень пам'ятки для розроблення облікової документації на пам'ятку з метою внесення об'єкта культурної спадщини в державний реєстр;
- розвитку пізнавальних здібностей і активності студентів, творчої ініціативи, відповідальності й організованості;

– формування самостійності мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації.

Самостійна робота включає різні види практичних завдань (таблиця 2) та пропонується проводити за наступним планом:

Таблиця 2 – Види завдань і максимальна кількість балів

Види завдань для самостійної роботи та засоби контролю	Розподіл балів
1	2
Змістовий модуль 1.1	20
Опрацювання першоджерел, наукової літератури, архівні дослідження об'єкту культурної спадщини, обстеження і оцінка технічного стану об'єкту культурної спадщини, архітектурні обміри об'єкту. Складання історико-архітектурної довідки по об'єкту культурної спадщини	8
Виконання креслень генплану, ситуаційної схеми та фотофіксації об'єкту культурної спадщини. Оформлення креслень та історико- архітектурної довідки об'єкта культурної спадщини	7
Активність на заняттях, поточний контроль	5
Змістовий модуль 1.2	30
Опрацювання першоджерел, наукової літератури, архівні дослідження об'єкту культурної спадщини, обстеження, уточнення архітектурних обмірів об'єкту та його деталей. Складання паспорту та облікової картки об'єкту культурної спадщини	12
Виконання креслень: плани поверхів, фасади, розрізи об'єкта культурної спадщини. Оформлення креслень, паспорту та облікової картки об'єкта культурної спадщини. Оформлення альбому креслень на пам'ятку архітектури	13
Активність на заняттях, поточний контроль	5

Продовження таблиці 2

1	2
Змістовий модуль 1.3	20
Активність на заняттях, доповідь	5
Дооформлення альбому креслень на пам'ятку архітектури, візуалізація об'єкта. Задача альбому	8
Дооформлення, уточнення паспорту та облікової картки об'єкта культурної спадщини. Задача паспорту та облікової картки об'єкта культурної спадщини. Захист роботи	8
Підсумковий контроль – екзамен	30

1. Опрацювання першоджерел, наукової літератури, архівні дослідження об'єкту культурної спадщини, обстеження і оцінка технічного стану об'єкту культурної спадщини, архітектурні обміри об'єкту. Складання історико-архітектурної довідки по об'єкту культурної спадщини;

2. Виконання історико-архітектурної довідки, паспорту та облікової картки об'єкту культурної спадщини;

3. Оформлення альбому практичних завдань з дисципліни.

4. Захист роботи та виступ на заняттях.

Для виконання досліджень пам'ятки архітектури студенти поєднуються у спільні групи (по 2-3 людини) в залежності від складності об'єкту культурної спадщини. Можливо одноосібне виконання практичних завдань.

Освоєння дисципліни включає виконання альбому практичних завдань з кресленнями, паспорту та облікової картки пам'ятки архітектури (приклади дивись додаток А).

Альбом практичних завдань включає виконання креслень будівлі пам'ятки. Це практичне завдання з дисципліни «Основи реконструкції в архітектурі» є комплексним, оскільки 3д модель будівлі пам'ятки виконується

студентами паралельно на дисципліні «Архітектурне моделювання» під керівництвом викладачів цієї дисципліни.

Об'єкт культурної спадщини для досліджень вибирається з переліку пам'яток архітектури, щойно виявлених об'єктів або цінної історичної забудови міста Харків. Але студент має право пропонувати власний об'єкт для досліджень з іншого міста або населеного пункту.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ І ЗМІСТУ АЛЬБОМУ, ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНОЇ ДОВІДКИ, ПАСПОРТУ та ОБЛІКОВОЇ КАРТКИ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ

Вимоги до оформлення альбому практичних завдань з дисципліни:

1. Обсяг альбому залежить від складності об'єкта дослідження і складається з аркушів формату А2. Листи повинні бути прошиті та пронумеровані. Титульний лист повинен бути оформлений відповідно до зразку (рис. 1). Крім паперової версії викладачам здається альбом і всі завдання в електронному вигляді.

2. **Альбом** включає креслення пам'ятки архітектури за обмірами, фото фіксацію об'єкта та текст історико-архітектурної довідки. Використовується на кресленнях шрифт в 14 кегль, одинарний інтервал. Креслення пам'ятки архітектури містять: схему генерального плану з межами ділянки об'єкта, плани поверхів будівлі, фасади, розріз (и) та 3д модель будівлі.

За наявності в альбомі представляються іконографічні матеріали по будівлі, історичні світлини і плани. Всі іконографічні матеріали в альбомі, повинні мати посилання на джерело інформації: назву архіву та номер фонду або справи, прізвище фотографа, назву книги або рукопису, або посилання на Інтернет – джерела тощо. Приклад оформлення аркушів альбому представлений в додатку А.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Факультет АДОМ

Кафедра архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища

Альбом практичних завдань
з навчальної дисципліни
«Основи реконструкції в архітектурі»

(позначається назва пам'ятки архітектури та її сучасна адреса)

Виконав (ла) ст. гр. _____ *П. І. Б студента*

Керівник д-р арх. Г. О. Осиченко

Харків 202_

Рисунок 1 – Зразок оформлення титульного аркушу альбому практичних завдань

3. Історико-архітектурна довідка об'єкта культурної спадщини містить коротку історичну довідку про будівництво об'єкта та його функцію, інформацію про автентичність об'єкта, його цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду, а також дані історико-архівних досліджень, архітектурних, мистецтвознавчих, бібліографічних та містобудівних вишукувань (при наявності). При її виконанні студент орієнтується на вимоги нормативного документа «Порядок обліку об'єктів культурної спадщини», який затверджений наказом Міністерства культури України від 27 червня 2019 року № 501, розділ 2 п.3.

4. Паспорт пам'ятки та облікова картка пам'ятки архітектури виконується відповідно до вимог «Порядку обліку об'єктів культурної спадщини». Шаблон документів надається в спеціальному архіві дисципліни «Основи реконструкції будівель та охорона історичної спадщини», що створений на Google-диску. Доступ до архіву студенти отримують на першому практичному завданні.

Приклад оформлення документів наведений в додатку А.

При оформленні п. 11,14 паспорта та п. 4 облікової картки об'єкту культурної спадщини важливо правильно виконувати опис стилю та архітектурних деталей будівлі. Для ознайомлення з термінологією архітектурних стилів рекомендується спиратися на джерела:

- Кох В. Энциклопедия архитектурных стилей [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://books.totalarch.com/n/0639>.
- Короткий словник-довідник/ За заг. ред. А .П. Мардера. – Київ : Будівельник, 1995. – 335 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.
- Історія української архітектури / Ю. С. Асєєва, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін. – Київ : Техніка, 2003. – 427 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.
- Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: терміни та поняття / В. Тимофієнко. – Київ : Головкивархітектура, 2002. – 470 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Касьянов В. Ф. Реконструкция жилой застройки городов: учеб. пособие по направлению «Стр-во» / В. Ф. Касьянов. – М. : АСВ, 2005 . – 223 с.: ил. – Існує електронна версія. (Режим доступу: <https://elima.ru/books/?id=1540>)
2. Вольфсон В. Л. Реконструкция и капитальный ремонт жилых и общественных зданий: справ. производителя работ / В. Л. Вольфсон, В. А. Ильяшенко, Р. Г. Комисарчик . – 2-е изд., репр. – М. : Стройиздат, 2003. – 252 с. : ил. – Існує електронна версія. (Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/22792/>)
3. Кодін В. О. Основи реконструкції історичних міст : навч. посібник / В. О. Кодін ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 172 с.
4. Ранинский Ю.В. Памятники архитектуры и градостроительства : учебн. пособие. – М.: Высшая школа, 1988. – 63с.
5. Реконструкция и обновление сложившейся застройки городов. : Учебн. пособие для вузов / под общей ред. П.Г. Грабового и В.А. Харитонов. – М : Изд-ва АСВ и Реалпроект, 2005. – 624 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://books.totalarch.com/reconstruction_and_renovation_of_the_Existing_building_of_the_city
6. Асаул А. Н. Реконструкция и реставрация объектов недвижимости / А. Н. Асаул, Ю. Н. Казаков, В. И. Ипанов – С.-Петербург, 2005. – 288 с. – Існує електронна версія. (Режим доступу: <http://books.totalarch.com/node/5438>)
7. Прядко В.Н. Обследование и реконструкция жилых зданий–Макеевка : ДонНАСА, 2006. – 156 с. – Існує електронна версія. (Режим доступу: <http://books.totalarch.com/node/1936>)
8. Реконструкция зданий и сооружений.// А. Л. Шагин, Д. Ф. Гончаренко, Ю. В. Бондаренко, В. Б. Гончаров – М. : Высшая школа, 1991. – 352 с. – – Існує електронна версія. (Режим доступу: http://books.totalarch.com/reconstruction_of_buildings_and_structures_1991)
9. Реставрация памятников архитектуры / С. С. Подъяпольский, Г. Б. Бессонов, Л. А. Беляев, Т. М. Постникова. – М. : Стройиздат, 1988. – 264 с.

– Існує електронна версія. (Режим доступу: http://books.totalarch.com/restoration_of_monuments_of_architecture)

10. Миловидов Н. Н. Реконструкція жилой застройки / Н. Н. Миловидов, В. А. Осин, М. С. Шумилов. – М. : Высшая школа, 1980. – 240 с. – Існує електронна версія. (Режим доступу: http://books.totalarch.com/reconstruction_of_residential_buildings)

11. Акуленко В. І Міжнародне право охорони культурних цінностей [Електронний ресурс]. / В. І. Акуленко, В. В. Максимов. — Режим доступу: <http://www.zakony.com.ua/juridical.html?catid=41696>;

12. Прибега Л. Національна нормативно-правова та міжнародна охорона культурної спадщини [Електронний ресурс] / Л. Прибега.– Режим доступу: <http://spadshina.com.ua/File/Pribega.doc>.

13. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини: прийнята ЮНЕСКО 16.11.1972, ратифікована Указом Президії Верховної Ради УРСР від 04.10.1988 № 6673-XI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_089

14. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини: прийнята ЮНЕСКО 17.10.2003, приєднання України – згідно Закону України від 06.03.2008 № 132VVI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_d69

15. Гаазька Конвенція про захист культурних цінностей на випадок збройного конфлікту: підписана 14.05.1954, ратифікована СРСР (дата передачі ратифікаційної грамоти СРСР – 04.01.1957) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_157

16. Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи: прийнята 03.10.1985, ратифікована Законом України від 20.09.2006 № 165VV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_226

17. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини: підписана 16.11.1992, ратифікована Законом України від 10.12.2003 №

1369VIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgiVbin/laws/main.cgi?nreg=994_150

18. Конвенція про охорону підводної культурної спадщини: прийнята ЮНЕСКО 02.11.2001, ратифікована Законом України від 20.09.2006 № 164-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c52

19. Європейська ландшафтна конвенція: підписана 20.10.2000 р., ратифікована Законом України від 07.09.2005 р. № 2831VIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_154

20. «Порядок розроблення історико-архітектурного опорного плану населеного пункту», затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 02.06.2011 № 64 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0781-11#Text>

21. ДБН Б.2.2 – 3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kbu.org.ua/assets/app/documents/dbn2/23.1.%20%D0%94%D0%91%D0%9D%20%D0%91.2.2-3~2012.%20%D0%A1%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf>

22. ДСТУ Б Б.2.2. – 10:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndpi.com.ua/articles/28.pdf>

23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць» від 13.03.2002 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318-2002-%D0%BF#Text>

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць» від 13.03.2002 № 318. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318-2002-%D0%BF#Text>

25. Кох В. Энциклопедия архитектурных стилей. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://books.totalarch.com/n/0639>.

26. Короткий словник-довідник/ За заг. ред. А.П. Мардера. – Київ, Будівельник, 1995. – 335 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.

27. Історія української архітектури / Ю. С. Асєєва, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін. – Київ : Техніка, 2003. – 427 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.

28. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: терміни та поняття / В. Тимофієнко. – Київ : Головкивархітектура, 2002. – 470 с. Екземпляри наявні в бібліотеці ХНУМГ.

На обкладинці використана світлина відтвореного у 1998–2000 роках Михайлівського Золотоверхого собору в м. Київ.

ДОДАТОК А

Приклади оформлення паспорту та облікової картки пам'ятки архітектури

ПАСПОРТ об'єкта культурної спадщини

Волзько-Камський банк (нині – Харківський академічний театр ляльок ім. Афанасьєва)
(найменування об'єкта)

вид	тип	категорія пам'ятки
архітектура та містобудування	споруда	місцевого значення

1. Дата утворення об'єкта:

1906 – 1907 р.

2. Місцезнаходження об'єкта:

Харківська область, м. Харків, Київський район, пл. Конституції, 24

3. Охоронний № пам'ятки:

№ 75 в обласному списку

4. Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

Рішення Харківського облвиконкому від 30.04.1980 № 334

5. Наявність охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

—

6. Власник:

Комунальне майно м. Харків

7. Користувач:

Харківський академічний театр ляльок ім. Афанасьєва

8. Охоронний договір:

Не має

9. Функціональне використання:

сучасне	початкове	інші (протягом часу існування об'єкта)
Театр ляльок (з 1968 р.)	Будівля Волзько-Камського банку (1907 – 1917 рр.)	1. Перше акціонерне товариство «Транспорт» (1917 – 1929 рр.) 2. Харківський Укргідропроєкт (1948 – 1953 рр.) 3. Харківська філармонія (1953 – 1960 рр.)

10. Історичні дані про об'єкт:

1902–1903 рр. – початок будівництва; 1906–1907 рр. – завершення будівництва; 1960 р. – початок масштабної реконструкції з переплануванням внутрішніх приміщень (арх. Б. Г. Клейн та арх. Е. А. Любомилова, художники – А. М. Щеглов, І. І. Міцкевичуте, В. І. Маяцький, Ю. Б. Брезвин); 1968 р. – завершення реконструкції

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль у навколишньому середовищі	Об'єкт розташований за адресою: пл. Конституції, 24; у Київському районі, входить до історичного ядра міста Харкова. Площа Конституції відрізняється великою кількістю пам'ятників архітектури, розташованих уздовж неї. Ляльковий театр разом із трьома об'єктами - пам'ятками архітектури (Санкт-Петербурзький банк, нині – Харківське обласне управління ООО Ощадбанк, Торговий банк - Будівля науки і техніки та Земельний банк – Харківський автотранспортний технікум), що примикають до нього та запроектовані О. М. Бекетовим, утворює цілісний архітектурний ансамбль. Будівля Харківського академічного театру ляльок не відрізняється поверховістю від інших, що знаходяться поряд. Має три поверхи та мансарду, оточуючі будівлі 2-3-поверхові
Ландшафт	Урбанізований ландшафт
Опис об'єкта	Побудований уздовж червоної лінії забудови східної лінії центральної міської площі м. Харкова за адресою: площа Конституції, 24; має т-подібний периметр. Разом із Санкт-Петербурзьким банком (нині – Харківське обласне управління ООО Ощадбанк), а також Торговим банком (Будівля науки і техніки) та Земельним банком

	(Харківський автотранспортний технікум) нинішній Театр ляльок складає цілісну унікальну об'ємно-просторову композицію, що прикрашає одну із центральних площ м. Харкова. Будівля трьохповерхова з мансардою, у стилі модерн. Оригінальність декоративних форм будівлі дуже помітна саме у пластичному оздобленні. Центральна частина фасаду вертикально розчленована пілястрами з об'ємним геометричним завершенням, а горизонтально – підвіконними дзеркалами та французькою ростовкою. Фасад будівлі акцентований за допомогою двох масивних великих пілястр, які зверху увінчуються горельєфами носових частин кораблів з рульовими у вигляді ведмежих маскаронів у лаврових вінках переможців
Опис території об'єкта	Стан території об'єкта – задовільний. Благоустрій не розроблено, присутні дерева та асфальтоване покриття дороги.
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	Інформація щодо № акту технічного стану відсутня. Несучі конструкції не ускладнені і будівля має задовільний стан
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	Характер інженерного обладнання: опалення, водогін, каналізація, освітлення й електрична мережа, вентиляція, кондиціонування, слабкострумові мережі

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

Санкт-Петербурзький банк (нині – Харківське обласне управління ООО Ощадбанк), Торговий банк (Будівля науки і техніки) та Земельний банк (Харківський автотранспортний технікум)

13. Територія об'єкта:

Площа	≈12 500 м ²
Опис меж території об'єкта	Головний фасад об'єкта виходить на площу Конституції. На північному заході територія лялькового театру межує з територією колишнього Санкт-Петербурзького банку (нині Ощадбанка), на південному сході – з колишнім Торговим банком (нині Будинок науки та техніки). Дворовий фасад будівлі примикає до житлової забудови, яка розташована уздовж вул. Пушкінська

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

<p>Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка</p>	<p>Харківський академічний театр ляльок – це неперевершений зразок стилю модерн. Центральна частина головного фасаду будівлі прикрашена масивними пілонами, які увінчуються рострами (носовими частинами кораблів), зберігається абсолютна симетрія, хвилястий карниз із яскравою вставкою із мозаїки акцентує центр композиції (вісь симетрії). Вертикально фасад розчленовано за допомогою пілястр із об'ємним декоративним геометричним завершенням вгорі, горизонтально – підвіконними дзеркалами із французьким рустом. На головному фасаді кожне вікно третього поверху увінчане невеликими мозаїчними панно із блакитної мозаїки, з використанням рослинного орнаменту та природніх форм. Тут простежуються невеличкі відгуки саме українського модерну. Бокові частини фасаду із широкими арками входів підкреслені французьким рустом та войовничими і мужніми маскаронами, що відіграють роль замкового каменя, які на перший погляд непомітні, що робить загальний силует фасаду ще більш монументальним. Тільки придивившись, можна побачити архітектурні акценти у вигляді мережива лобового карнизу, тригліфів, порталу центрального входу, підкресленого карнизом на модульонах, які пом'якшують «суворий» вигляд загального силуету і доповнюють унікальність загальної картини, створюють неповторне враження на глядача. Видатний архітектор, Олексій Миколайович Бекетов, запроектував цілісний ансамбль на площі Конституції (саме Волзько-Камський банк був однією із складових цього ансамблю), що й понині прикрашає центр нашого міста.</p>
---	---

15. Зони охорони пам'ятки: не визначені на момент дослідження, територія об'єкту входить до меж історичного ареалу м. Харків, які визначені науково-проектною документацією «Історико-архітектурний опорний план м. Харків. Визначення меж історичного ареалу».

<p>Організація-розробник науково-проектної документації «Історико-архітектурний опорний план м. Харків. Визначення меж історичного ареалу»</p>	<p>Український державний науково-дослідний та проектний інститут УКРНДПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ м. Харків</p>
--	--

Дата розроблення науково-проектної документації	2019 р.
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	Наказ Міністерства культури України від 27.02.2020 № 1199
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	-

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
немає	-	-	-

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Виконавець	Підрядна організація
Реконструкція головного фасаду – створення унікального панно з мозаїки, ремонтні роботи, перепланування внутрішнього простору будівлі.	1960–1968 рр.	-	Русинов П. І. Любомилова Є. О.	-

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	-
Іконографічні матеріали	1. https://www.livejournal.com/ – Живий Журнал 2. https://nakipelo.ua/ – медіапроект «Накипело» 3. https://ru.wikipedia.org/ – вільна енциклопедія
Архівні матеріали	-

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Схема генерального плану з межами ділянки об'єкта	1	лютий 2020 р.	Козлицька С.Д.
Обміри:			
Поверхові плани	4	квітень 2020 р.	Козлицька С.Д.

Креслення фасадів	1	квітень 2020 р.	Козлицька С.Д.
Розрізи	2	квітень 2020 р.	Козлицька С.Д.
Фотофіксація:			
Фото загального вигляду	2	лютий 2020 р.	Козлицька С.Д.
Фото фрагментів	5	лютий 2020 р.	Козлицька С.Д.
Фото деталей	4	лютий 2020 р.	Козлицька С.Д.
Фото інтер'єрів	5	лютий 2020 р.	Козлицька С.Д.

Паспорт склав:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
ХНУГХ ім. О. М. Бекетова	студент	Козлицька С.Д.		квітень 2020 р.

Керівник органу охорони культурної спадщини

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

*Паспорт пам'ятки архітектури місцевого значення
виконаний студенткою 4 курсу С. Козлицькою, 2020 рік
Керівники роботи д-р арх., професор Г. О. Осиченко та доц. Н. І. Криворучко*

**ОБЛІКОВА КАРТКА
об'єкта культурної спадщини**

Садибний двоповерховий будинок з чотирма колонами по вулиці Чернишевського, 14 у м. Харкові		
вид	тип	категорія пам'ятки
Архітектура	споруда	місцевого значення

1. Дата утворення об'єкта:

1808 – 1814 рр.

2. Місцезнаходження об'єкта:

Харківська обл., м. Харків, Київський район, вул. Чернишевського, 14

3. Охоронний № пам'ятки:

№ 696 в обласному списку

4. Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

Рішення Харківського облвиконкому від 30.04.1980 №334

5. Функціональне використання:

сучасне використання	первісне призначення	інші (протягом часу існування об'єкта)
Науково-дослідний реставраційний центр	Житлова функція, житловий особняк посадовця – міського секретаря Дмитра Сердюкова	в 1917 р. розміщувався дивізіон білогвардійців, потім Харківський аероклуб

6. Стислий опис об'єкта:

Розташування	В історичному передмісті Харкова по вулиці Чернишевського, 14
Характеристика об'єкта	Двоповерховий будинок побудований в характерному для дореволюційних часів строгому класичному стилі. У композиції фасадів також використовувалися деякі форми з давньогрецької архітектури. Фасад будівлі прикрашає портик на два поверхи. Білосніжні колони головного портика обрамляють головний вхід у будівлю, що має П-подібний план, та тримають балкон другого поверху. Серед деталей фасаду виділяються рустований перший поверх, сандрики вікон та карниз з сухариками
Наявність творів мистецтва	-

7. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

Ансамбль включає головний корпус садиби на два поверхи, два бокових флігелі та господарські споруди на ділянці

8. Ступінь збереженості об'єкта:

добрий, задовільний, незадовільний, аварійний	Задовільний стан. Будинок зведений з цегли; фасади оштукатурені, мають неглибокі тріщини; вікна не пошкоджені
--	--

9. Наявність науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Ремонт (реставраційний) частини фасаду будівлі	2012 (рік здійснення ремонтно-реставраційних робіт)	ТОВ «Авега»	на час дослідження не виявлено

10. До облікової картки додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування матеріалів	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Схема генерального плану з позначенням межі ділянки об'єкту	1	Травень 2020	Добровольська Є.І.
План першого поверху	1	Травень 2020	Добровольська Є.І.
Фасади будівлі	1	Травень 2020	
Фото загального вигляду об'єкта	3	Травень 2020	Добровольська Є.І.
3 д модель об'єкта	1	Травень 2020	Добровольська Є.І.

Облікову картку склав:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
ХНУГХ ім. О. М. Бекетова	студент	Добровольська Є.І.		квітень 2020 р.

Керівник органу охорони культурної спадщини

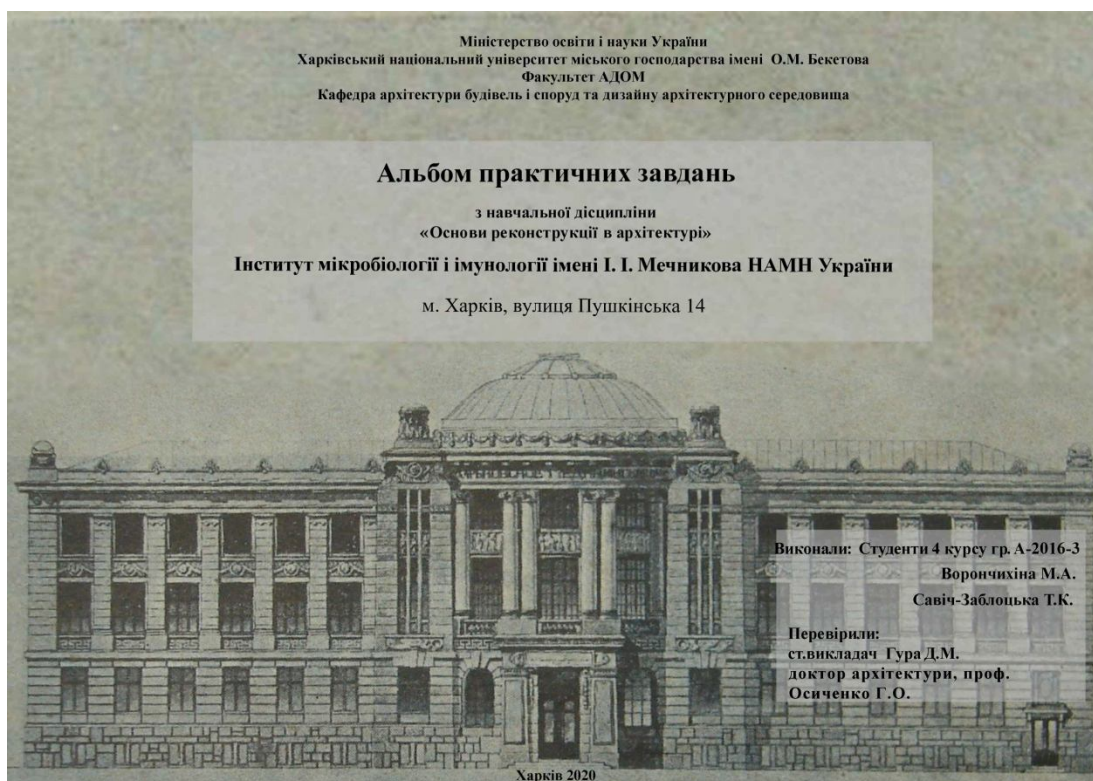
_____ (ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Облікова картка об'єкта культурної спадщини складена студенткою 4 курсу Є. Добровольською, 2020 рік

Керівники роботи д-р арх., професор Г. О. Осиченко та доц. Н. І. Криворучко

ДОДАТОК Б

Приклад оформлення Альбому практичних завдань

Історична довідка

У 1913 році в харківській пресі з'явилися замітки про заплановане відкриття в Харкові нової грандіозної будівлі і не просто будівлі, а палату.

Належав він не приватній особі - якомусь аристократу або нащадку старовинного роду. Господарем палату була ціла організація - Харківське медичне товариство. Харківське медичне товариство виникло в 1861 році за ініціативою професора Вільгельма Грубе. Спочатку це було чисто професійне об'єднання лікарів, в якому медики могли вивчати досвід один одного і обмінюватися досягненнями. Але дуже швидко діяльність товариства вийшла за вузькі рамки суто професійних інтересів, вони почали надавати допомогу перш за все малозабезпеченим жителям Харкова і губернії, створювати лікувальні та наукові медичні установи.

Більшість установ медичного товариства - лікарня, Пастеровський і бактеріологічний інститут, хіміко-мікроскопічний кабінет, аптека, а ще бібліотека з сховищем в 50 тисяч томів - розміщувалися на одному місці, в одно- і двоповерхових флігелях з різноманітними прибудовами і надбудовами, на Пушкінській вулиці. Необхідно було нове, велике і просторе приміщення. У 1910 році медичне товариство створило будівельну комісію. Її головою стає відомий лікар Володимир Бобін, а в якості консультанта запрошений самий, мабуть, маститий харківський архітектор - Олексій Бекетов. На його рахунок за двадцять років роботи був не один десяток і житлових, і громадських будівель, багато з яких прикрашають Харків.

Спершу члени комісії бажали влаштувати конкурс на створення проекту нової будівлі медичного товариства. Як написав потім у статті для архітектурного журналу «Зодчий» Бекетов: «Однак з перших же кроків діяльності комісії з'ясувалося, що ніякий конкурс не може дати бажаних результатів, тому що занадто суперечливі і різноманітні вимоги фахівців-лікарів кожної галузі. На загальних зборах було ухвалено вирішити цю задачу не по конкурсу, а шляхом складання цілого ряду ескізних проектів одним архітектором спільно з представниками кожної окремої спеціальності, щоб таким шляхом піти поступово до найбільш раціонального способу вирішення завдання».

Іншими словами, щоб не пояснювати кожні раз новому архітекторові, що ж необхідно харківським лікарям, і уникнути зайвих витрат на гонорари, медики вирішили запросити для будівництва одного архітектора. Оскільки Бекетов був уже в курсі справи, він і став розробником проекту.

Бекетов виконав 8 ескізів, перш ніж члени будівельної комісії медичного товариства затвердили проект. На самому початку роботи з'ясувалося, що найперша комісія, яка розробляла завдання з будівництва будинку медичного товариства на рік раніше, в 1909-м, помилилася в розрахунках і неправильно порахувала загальну кубатуру будівлі. Члени першої комісії не тільки спочатку виходили з невірних даних, а й чомусь «забули» про деякі приміщення, наприклад, службові квартири та всі підвальні приміщення.

У підсумку об'єм будівлі склав близько 3000 кубічних сажнів, або трохи більше 29 тисяч кубометрів.

Будівництво почалося в 1911 році, а вже в 1913 будинок був готовий до відкриття. Масштаб нової будівлі медичного товариства вражав, тому його стали називати «Палац медичний». Бекетовський Палац медичний був перемисленим класицизм, великий архітектор змішав кілька стилів, додавши риси і ренесансу і модного тоді модерну. Це була і є досі одна з прекрасних бекетовських перлин, неповторна зовні і раціональна всередині, в проекті якої враховані всі вимоги замовників і навколишньої ситуації. Це дещо змінило вигляд забудови, виділивши палац із загального ряду і зробивши його домінуючою м'якою пейзажу.

Будівля Харківського інституту мікробіології та імунології є прямокутним (60м x 12м) триповерховим об'ємом на високому цоколі з парними ризалитами, що підкреслюють круту в плані центральну частину будинку - подовбу ротонди.

В бочках крилах збережені французький руст, пілястри з намістовими завершеннями і донатиками, геометричний малюнок меандр, лобовий карниз складного профілю з великим виступом на кронштейнах, медальйони в обрамленні лаврових вінків і пріряд з барельєфним зображенням чоловічих профілів, а також паркет, кілеподібні тумби якого прикрашені палметтами. Домінують ж Мечниковського інституту служать центральна кругла частина з купольним завершенням на парних двоюрисних колонах іонічного ордера з карнизом великого виступу на модульонах, сценими з життя давньогрецьких лікарів, витончені балюстрадаю і порталом парадного входу на масивних колонах з антаблементом, прикрашеним пам'ятною табличкою (напис не зберігся), яку з боків відтіняють ризаліти з барельєфними зображеннями муз.увінчаних тумбами з чотирма грифонами, на спинах яких покочаються круглі вазони. Ще більш розділеним був інтер'єр будівлі. Так, парадні сходні були виготовлені з мрамору італійською фірмою «Франческо Котті» і коштували близько 10 тисяч рублів. Недешево була і інша обстановка.

«Уроцистого відкриття» будівлі Харківського медичного товариства, зведеного архітектором Олексієм Бекетовим, історія так і не зафіксувала. Але важливіше те, що функцію свою будівлю виконувало справно, з першого і до сьогоднішнього дня. За всі роки будівля жодного разу не змінила функції - зараз там знаходиться НДІ мікробіології та імунології імені І. І. Мечникова.

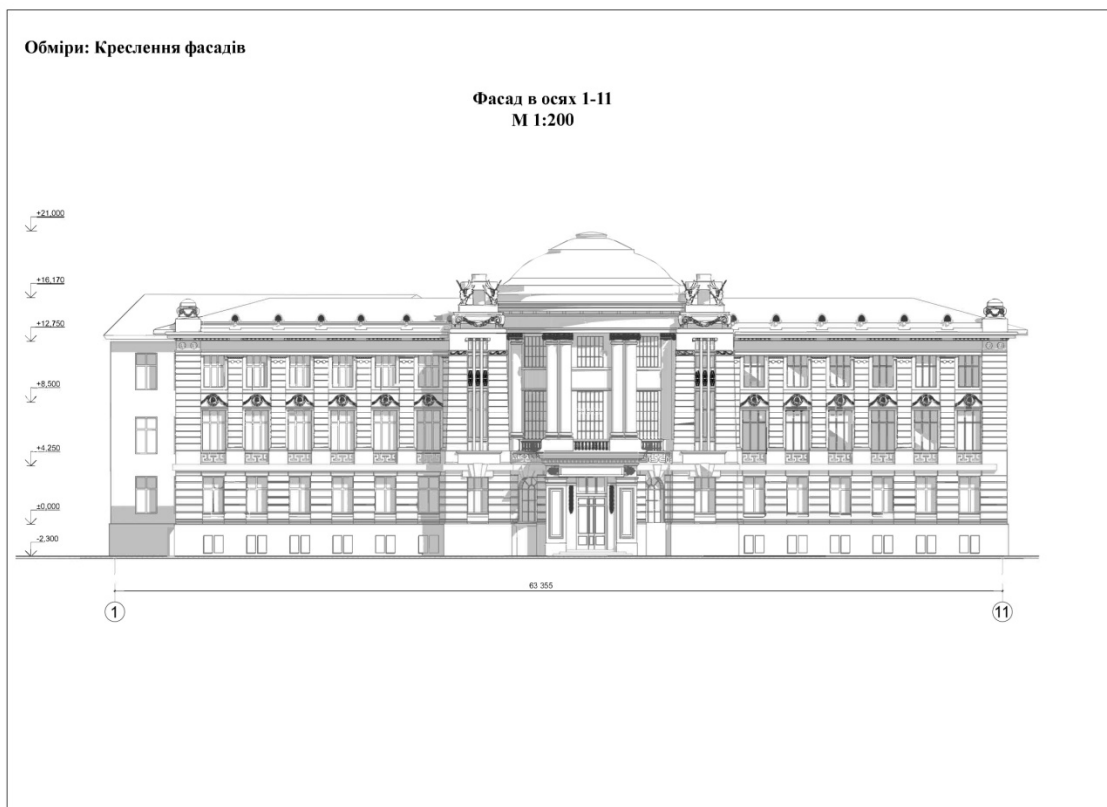
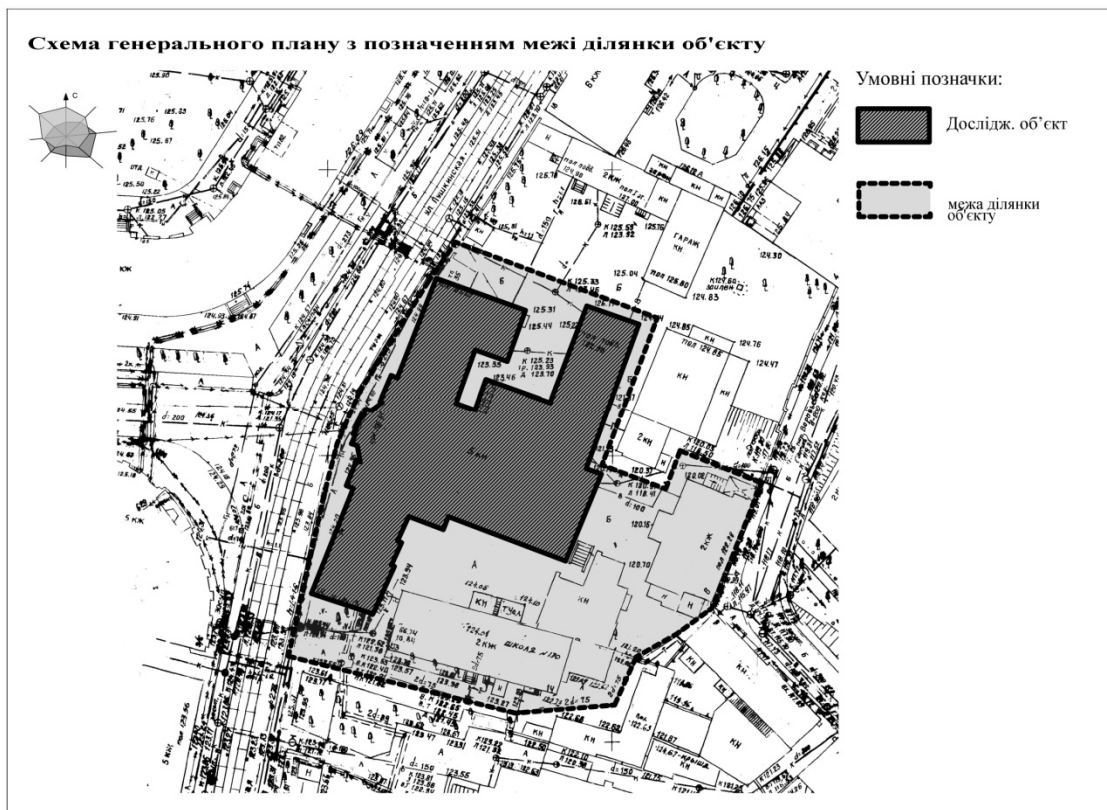

Рисунок Б.2 – Схема генерального плану з позначенням межі ділянки об'єкта та головний фасад будівлі

Обміри: Креслення фасадів

Фасад в осях 11-1
М 1:200

Обміри: Креслення фасадів

Фасад в осях А-Л
М 1:200

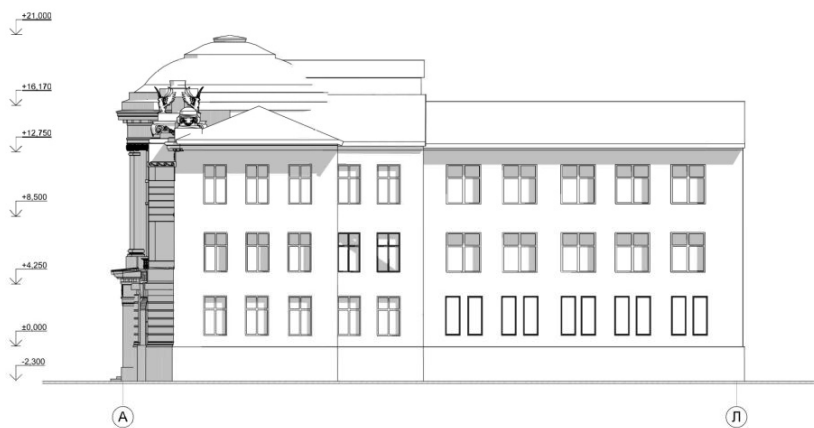

Рисунок Б.3 – Креслення фасадів будівлі

Обміри: Креслення фасадів

Фасад в осях Л-А
М 1:200

Розріз 1-1
М 1:200

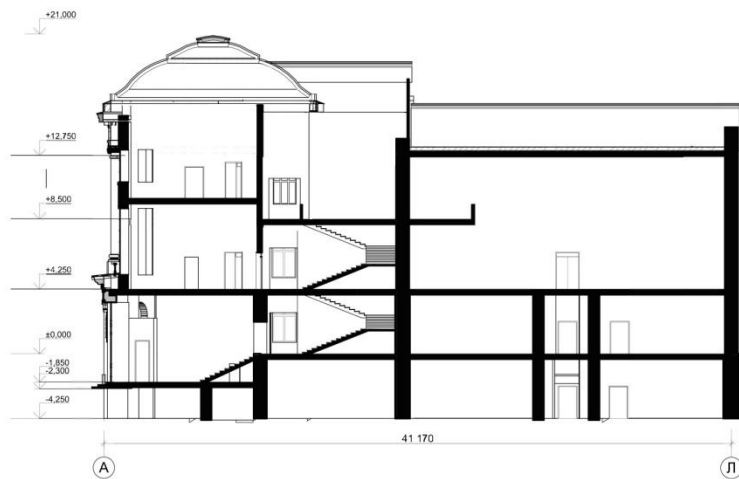
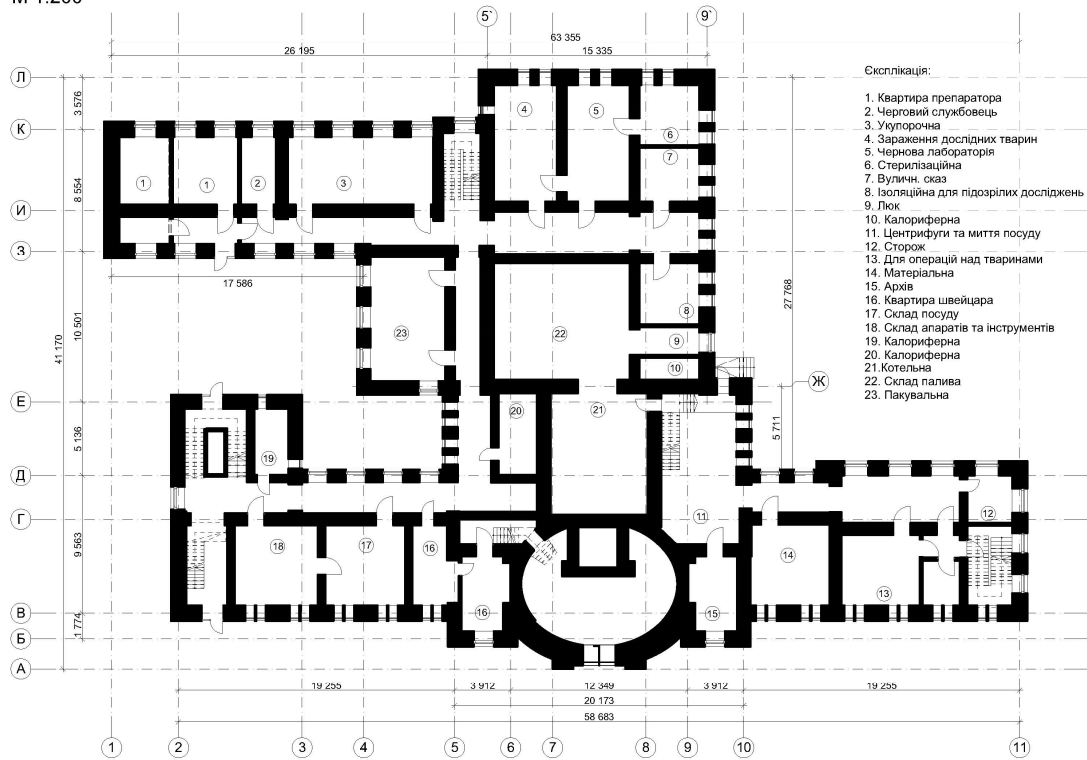

Рисунок Б.4 – Креслення фасаду будівлі та головний розріз

План цокольного поверху
М 1:200

УЧЕБНАЯ ВЕРСИЯ ARCSICAD

План першого поверху
М 1:200

УЧЕБНАЯ ВЕРСИЯ ARCSICAD

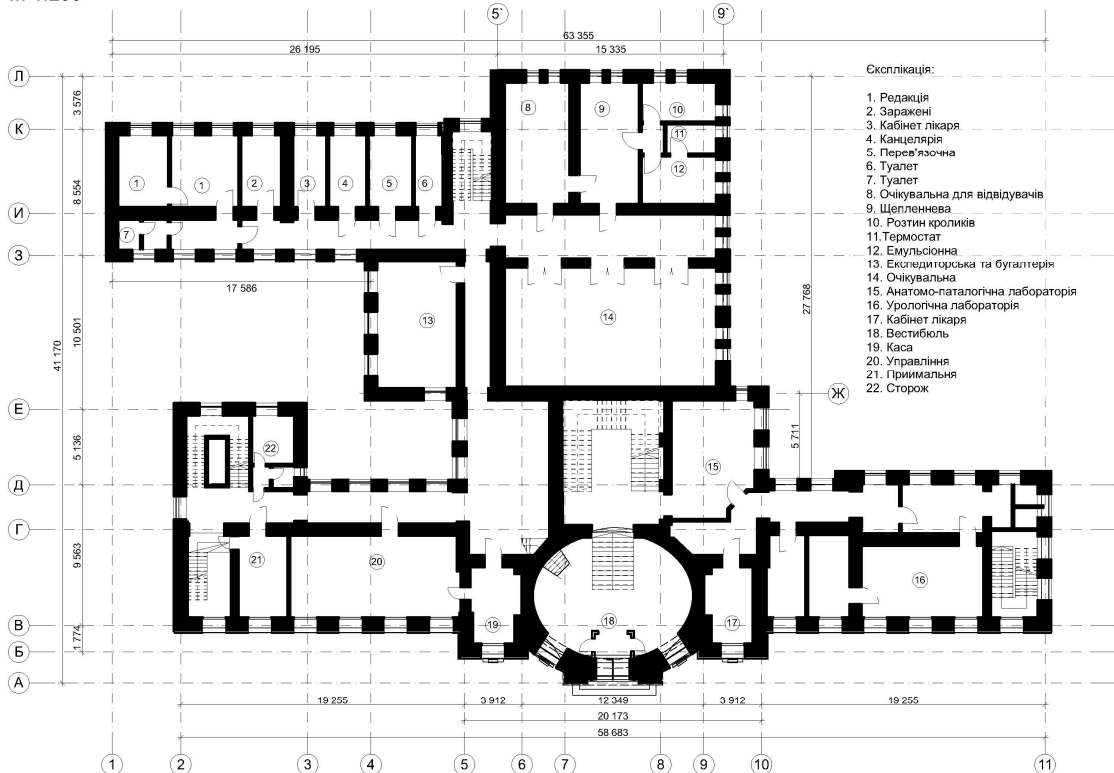

Рисунок Б.5 – Плани цокольного та першого поверху будівлі

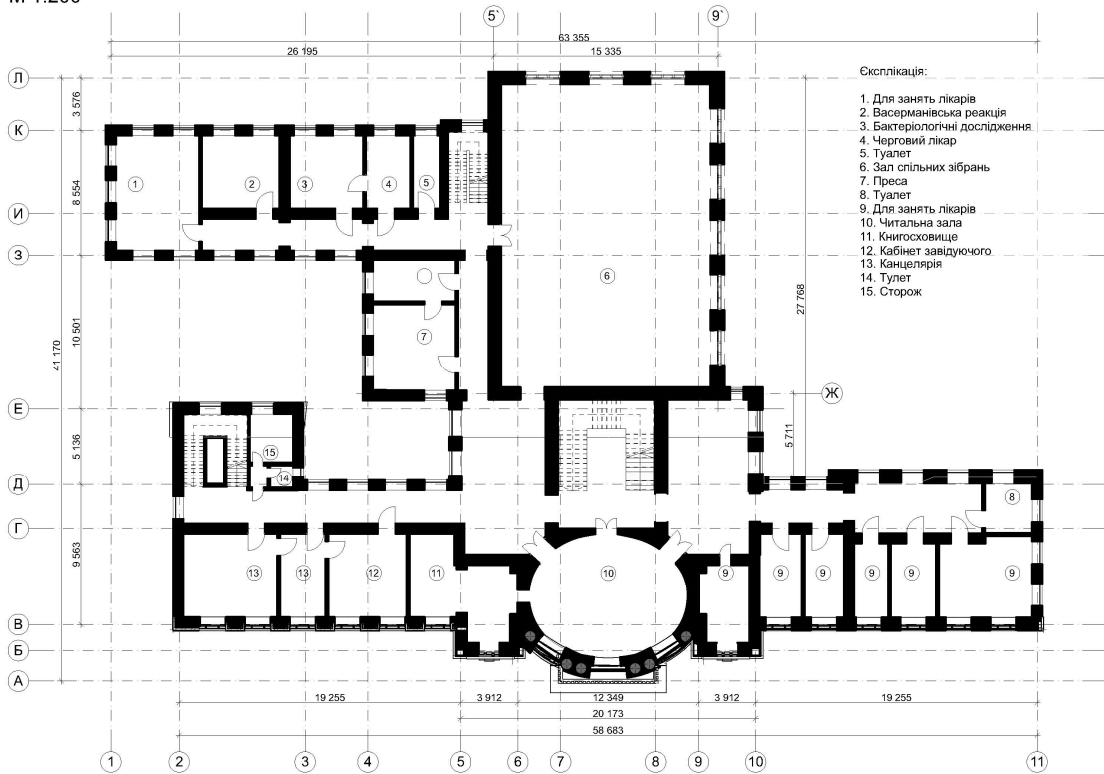

Рисунок Б.6 – План другого поверху будівлі

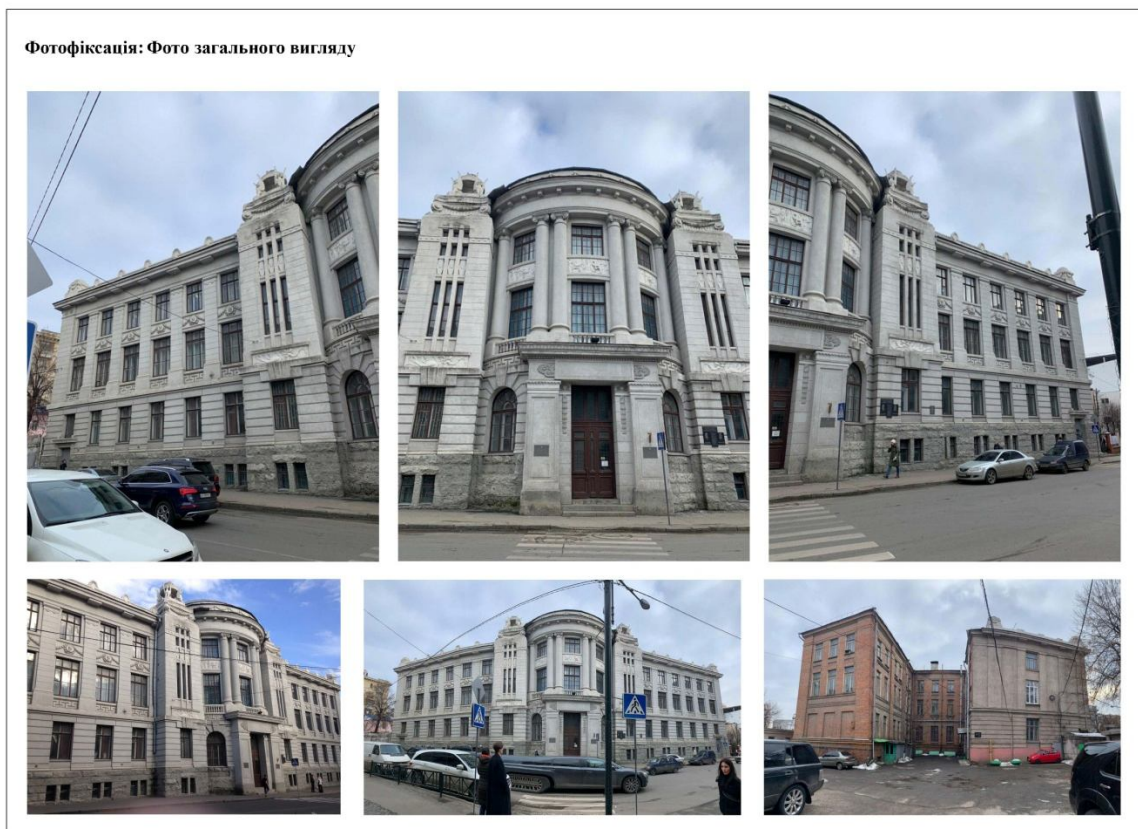

Рисунок Б.7 – Фотофіксація об'єкта: фасади будівлі

Фотофіксація: Фото деталей

Фотофіксація: Фото фрагментів

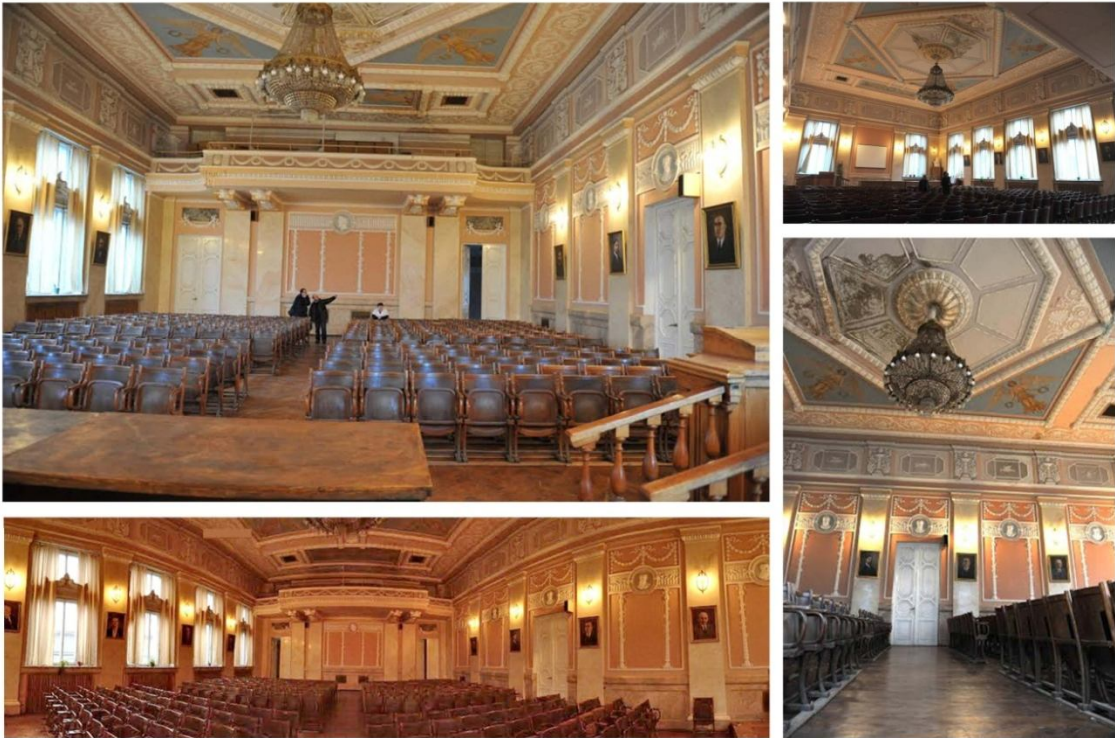

Фотофіксація: Фото охоронних дошок

**Рисунок Б.8 – Фотофіксація об'єкта:
фрагменти деталей фасадів будівлі та меморіальні дошки**

Фотофіксація: Фото інтер'єрів

Фотофіксація: Фото інтер'єрів

Рисунок Б.9 – Фотофіксація об'єкта: інтер'єри основних приміщень будівлі

Фотофіксація: Фото фрагментів інтер'єрів

Фотофіксація: Фото деталей інтер'єрів

Рисунок Б.10 – Фотофіксація об'єкта: фрагменти деталей інтер'єрів

*Альбом практичних завдань з дисципліни
«Основи реконструкції будівель та охорона історичної спадщини»
виконаний студентками 4 курсу Т. Савіч-Заблоцька та М. Ворончихіна,
2020 рік
Керівники роботи д-р арх., професор Г. О. Осиченко та ст. викл. Д. М. Гура*

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації

до організації самостійної роботи та проведення практичних занять

із навчальної дисципліни

«ОСНОВИ РЕКОНСТРУКЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ»

*(для студентів 4 курсу
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

Укладачі: **ОСИЧЕНКО** Галина Олексіївна,

ГУРА Денис Миколайович

Відповідальний за випуск *О. А. Попова*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Г. О. Осиченко*

План 2021, поз. 67М

Підп. до друку 10.02.2021. Формат 60 x 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,5.

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.